

прибутків. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 2. С. 111-117. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzizvru_2017_2_20.pdf (дата звернення: 16.02.2018).

4. Селезень П. О. Особливості взаємного узгодження у контексті попереднього узгодження ціноутворення в контрольованих операціях. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2017. № 12. С. 45-54.

*Гацька Людмила Павлівна, к.е.н., доцент
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

РЕФОРМА ЭКОЛОГИЧЕСКОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ, СТРАНАХ С ПЕРЕХОДНОЙ ЭКОНОМИКОЙ

Звіт про екологію UNEP, підготовлений до Конференції ООН зі сталого розвитку (Rio+20), визначає податки та інші ринкові інструменти як один із шести основних факторів, що сприяють переходу до зеленої економіки у всіх країнах світу [1]. Для України зелена економіка – це шанс за короткий час стати дійсно європейською розвиненою державою. Одночасне вирішення разом з економічними також соціальних та екологічних проблем може створити потужний синергетичний ефект і стати каталізатором прискорення господарського зростання та інтеграції України в економічну систему Європи. Це актуалізує питання проведення екологічної фіскальної реформи (ЕФР) і надає суттєвого значення дослідженню можливостей та загроз її проведення.

Питання екологічного оподаткування висвітлюються в роботах як зарубіжних (А.Пігу, У.Баумоль та ін.), так і вітчизняних (О.О.Веклич, К. І. Швабій, Н.В.Новицька та ін) вчених. Загалом, починаючи з 90-х років, було проведено велику кількість наукових досліджень, що описують впливи, ефективність та теоретичні засади інструментів реформування екологічного оподаткування в розвинутих країнах. Науковий аналіз у країнах, що розвиваються, залишається менш комплексним, а висновки, зроблені на основі досліджень, проведених у країнах ОЕСР, потребує аналізу, оцінки та адаптації до умов емерджентних ринків. У всіх випадках контекст країни є ключовим: відмінності в інституційних, соціальних, економічних та політичних умовах реалізації, відповідних етапах розвитку, а також специфіка економічних та

фіскальних структур - це чинники, що суттєво впливають на впровадження реформ екологічного оподаткування. Зокрема, важливо акцентувати увагу на можливість та особливості імплементації в економіку країн, що розвиваються, переходу від впровадження екологічних податків до проведення комплексної екологічної фіскальної реформи (ЕФР), що здійснюється в розвинутих країнах.

Як відомо, ОЕСР визначає екологічні податки як будь-який пов'язаний із впливом на довкілля обов'язковий, незворотний платіж, що стягується з податкової бази та вважається екологічно релевантним. [2] Це визначення є суттєвим, оскільки база оподаткування розглядається як єдина об'єктивна основа для визначення екологічних податків: не враховуються ні сутність та мета податку, ні мотивація для його впровадження, ні напрямки використання отриманих доходів. У зв'язку з цим до екологічних можна віднести велике коло різноманітних податків, зборів, платежів та інших аналогічних інструментів.

Зміни, які відбуваються сьогодні у підходах до екологічного оподаткування, мають концептуальний характер і полягають в переході від визначення податкової бази, умов та інструментарію екологічного оподаткування до комплексної оцінки його екологічного, економічного і соціального ефекту та суттєвого посилення стимулюючої складової. Мова йде про екологічну фіскальну реформу, яку Європейське екологічне агенство (ЕЕА) визначає як узгодження податків та податкових інструментів з завданими екологічними збитками та соціально-продуктивними способами використання накопичених доходів [3]. В такому розумінні екологічна фіскальна реформа - це реформа національної податкової системи, в якій відбувається перенесення основної маси податкового навантаження зі звичайних податків на оподаткування екологічно небезпечних видів діяльності, таких як використання ресурсів або забруднення. Основне податкове навантаження повинне припадати на екологічно негативні результати діяльності, а не на саму діяльність, з тим, щоб надати відповідні сигнали споживачам та виробникам та розподілити податкове навантаження в економіці відповідно до цілей сталого розвитку [3].

Таким чином, ЕФР у розвинених країнах зосереджується на зміщенні податкового навантаження від звичайних податків до екологічних. На сьогоднішній день уже є суттєві напрацювання в цьому напрямку. Проте в країнах, що розвиваються, застосування досвіду розвинених країн має суттєві обмеження, пов'язані з низкою причин. По-перше, зміщення податкового навантаження тут часто є менш актуальним, оскільки податкові надходження від екологічних податків є відносно низькими. У цих країнах, як правило, одним із перших пріоритетів уряду є збільшення загального обсягу податків для забезпечення інвестицій, а не розподіл податків між податковими базами.

Логічний у цьому випадку висновок щодо запровадження нових і збільшення ставок існуючих екологічних податків для збільшення фіскального простору і загальних податкових надходжень для посилення мобілізації внутрішніх доходів здається неприйнятним в умовах високого загального навантаження і складної економічної ситуації, в якій знаходиться бізнес в Україні. Але саме такі рекомендації для країн, що розвиваються, надані ООН в Порядку денному третьої Міжнародної конференції фінансування розвитку в Аддіс-Абебі [4]. Такі ж рекомендації озвучені Комітетом сприяння розвитку ОЕСР [5].

По-друге, країни, що розвиваються, мають великий неформальний сектор і непрозорі механізми розподілу податків, що знижує мотивацію до сплати податків та потребує політичної волі і цілеспрямованих зусиль уряду щодо реформування всієї податкової системи, оскільки зростання податкових надходжень тут не означає автоматично економічного розвитку - чим більше податкові надходження, тим більше стимулів для ухилення від сплати податків.

По-третє, залежність від зовнішньої допомоги зменшує стимули до оптимізації власної податкової системи і опори на неї при здійсненні економічних реформ [6].

По-четверте, корупція в уряді, високий рівень економічного розшарування суспільства породжують потребу захисту найбільш вразливих груп населення шляхом впровадження компенсаційних механізмів.

Отже, можемо зробити висновок щодо актуальності питань проведення ЕФР в країнах, що розвиваються, в тому числі – в Україні, проте важливим є теоретичне осмислення місця та ролі екологічного оподаткування в прискоренні процесів дивергенції зв'язків економічного зростання, ресурсоспоживання та навантаження на довкілля, а також пошук зваженого компромісного підходу для попередження негативного впливу та небажаних соціальних наслідків.

Список використаних джерел

1. UNEP (United Nations Environment Programme). (2011). Towards a green economy: Pathways to sustainable development and poverty eradication. Nairobi, Kenya: Author
2. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2004). Glossary of statistical terms: Environmentally related taxes. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6270>
3. EEA. (2011). Environmental tax reform in Europe: Implications for income distribution (EEA Technical report No. 16/2011). Copenhagen, Denmark: Author. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.eea.europa.eu/publications/environmentaltax-reform-in-europe>

4. United Nations. (2015). Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development. New York, NY: Author. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/AAAA_Outcome.pdf
5. OECD. (2005). Environmental fiscal reform for poverty reduction(DAC Guidelines and Reference Series). Paris, France: Author.
6. Environmental tax reform in developing, emerging and transition economies / Jacqueline Cottrell, Kai Schlegelmilch, Matthias Runkel, Alexander Mahler ; Deutsches Institut für Entwicklungspolitik.- Bonn : Deutsches Institut für Entwicklungspolitik gGmbH, 2016

***Прокопенко Ірина Адольфівна,
к.е.н., доцент кафедри податкової
політики ННІ ЕОМС
Університет ДФС України***

ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Прискорене зростання економіки в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів можливе тільки за рахунок розвитку інноваційних технологій. Економічне зростання в сучасних умовах господарювання досягається у жорсткій конкурентній боротьбі на ринку високотехнологічної продукції. Незаперечно, що ті країни, які не встигнуть чи не зможуть пристосуватися до нових вимог, залишаться поза хвилею технологічного оновлення.

Разом з тим, Україна в рейтингу інноваційних економік вже четвертий рік поспіль знижує свої позиції. Якщо за даними 2015 року країна посідала 33 місце із 50 країн, то в даний час Україна на 46 місці із 50 країн [1].

Подолати відставання України в освоєнні нової техніки і технологій від розвинених країн і, перш за все країн ЄС, можна шляхом створення цілісної національної інноваційної системи, а в перспективі, враховуючи входження України в світовий економічний простір, – участю в глобальних і регіональних інноваційних системах, які охоплюють більшість розвинених країн світу.

Національна інноваційна система повинна забезпечити тісну та ефективну взаємодію освіти, науки, виробництва не тільки шляхом створення інноваційної інфраструктури (техніковпроваджувальні зони, інноваційні кластери, технопарки, технополіси, венчурні фірми та інвестиційні фонди, бізнес-інкубатори і т.д.), але й шляхом формування інноваційного середовища.